

2-сонли БХМСга мувофиқ товарларни сотиш ва хизматлар кўрсатиш (ишлар бажариш)да даромадларни тан олиш бўйича МИСОЛЛАР

Мазкур илова кўргазмали тавсифга эга ва стандартнинг қисми ҳисобланмайди. Илованинг мақсади бўлиб турли тижорат вазиятларида тушунтиришлар тайёрлашга ёрдам бериш учун стандартни қўллашни кўрсатиш ҳисобланади. Мисолларда битимнинг алоҳида томонларига эътибор берилган, лекин улар даромадни тан олинишига таъсир этишга тааллуқли бўлган барча омилларнинг тўлиқ муҳокамаси бўлмайди. Мисолларда даромадлар суммаси аниқ белгиланганлиги назарда тутилади, хўжалик юритувчи субъект томонидан олинадиган иқтисодий фойда ва харажатлар ҳамда кутилаётган харажатлар аниқ ҳисобланиши мумкин. Мисоллар мазкур стандартни ўзгартирмайди ва унинг чегарасидан чиқмайди.

Товарларни сотиш

1. Товарни етказиб берилиши кечиктирилаётган битим, етказиб бериш муддати харидорнинг илтимосига кўра узайтирилганда, бунда харидор мулкка эгалик қилиш ҳуқуқига эга бўлади ва счетлар бўйича мажбуриятни қабул қилади.

Даромад қуйидаги шартларда харидор мулкка эгалик қилиш ҳуқуқига эга бўлганда тан олинади:

1.1. Етказиб бериш амалга оширилади;

1.2. Товар мавжуд бўлиб, сотишни тан олиш пайтида харидорга етказиб беришга тайёр;

1.3. Харидор товарни етказиб бериш муддати кечиктирилиши шартларини алоҳида тарзда тасдиқлайди;

1.4. Оддий тўлов шартларини қўллаш.

Даромад товарларни ўз вақтида етказиб бериш учун фақат сотиб олиш ёки ишлаб чиқаришга интилишнинг мавжудлигида тан олинмайди.

2. Товарлар қуйидаги шартларда ортиб жўнатилади:

2.1. Ўрнатиш ва техник назорат.

Даромад одатда харидор жўнатилган товарларни қабул қилганда, шунингдек уларни ўрнатиш ва техник назорат тугалланганда тан олинади. Бироқ, даромад товарларни харидор томонидан қабул қилиниши билан дарҳол тан олинади, агарда:

— ўрнатиш жараёни моҳиятан оддий, масалан, заводда текширилган телеприёмникни ўрнатишда уни фақат кутидан олиш ва антеннага ҳамда электр тармоғига улаш талаб қилинади холос;

— кўздан кечириш фақат шартнома баҳоларини узил-кесил белгилаш мақсадидагина амалга оширилади, масалан, темир рудаси ва шакарни юклаб жўнатиш ва ҳ.к.

2.2. Харидор қайтаришнинг чекланган ҳуқуқини келишган ҳолларда маъқуллаш.

Агар товарларни қайтаришга оид ноаниқлик мавжуд бўлса, даромад жўнатилган товарларни харидор томонидан расмий қабул қилиб олинганда ёки товарлар етказиб берилган ва рад этиш муддати тугаганида тан олинади.

2.3. Консигнацион сотиш, унга мувофиқ олувчи (харидор) юкни жўнатувчи (сотувчи) номидан товарни сотиш мажбуриятини ўз зиммасига олади.

Олувчи томонидан товар учинчи шахсга сотилганда даромад юк жўнатувчи томонидан тан олинади.

2.4. Етказиб берилганда тўлов билан сотиш (ундирилган тўлов).

Даромад етказиб бериш амалга оширилганда ёки сотувчи ёхуд унинг вакили томонидан пул маблағлари олинганда тан олинади.

3. Тўловни кечиктириш шарти билан сотиш, унга мувофиқ харидор томонидан қисман тўлаш йўли билан узил-кесил ҳисоб-китоб қилингандагина товарлар етказиб берилади.

Бундай сотув шартида даромад товарлар етказиб берилгандан сўнг тан олинади. Бироқ, бундай сотув катта ҳажмда бажарилиши шароитининг мавжудлигида, даромад олдиндан тўлов суммаларининг сезиларли қисми келиб тушганида ва омборхонадаги мавжуд товарлар захира қилинган ҳамда харидорга етказиб беришга тайёр эканлиги шарти билан тан олиниши мумкин.

4. Мазкур пайтда мавжуд бўлмаган товарларни етказиб бериш учун олдиндан ҳақ тўланган (ёки қисман тўланган) буюртмалар. Масалан, товарлар ҳали ишлаб чиқарилмаган ёки мижозга учинчи шахс орқали етказиб берилади.

Даромад харидорга товар етказиб берилганда тан олинади.

5. Сотиш ва қайта сотиб олиш бўйича келишувлар (своп битимларидан ташқари), унга мувофиқ сотувчи ўша товарни кейинроқ муддатда қайта сотиб олишга рози бўлади ёки сотувчи опцион қолган (қайта сотиб олишга) эга бўлади ёхуд харидор сотувчи томонидан товарни қайта сотиб олишни талаб қиладиган опцион путга эга бўлади.

Даромад, сотувчи томонидан харидорга эгалик қилиш рискини ва рағбатлантиришларни берганлигини аниқлаш учун келишув шартларини таҳлил қилиш орқали тан олинади ва шундан сўнг даромад сифатида тан олинади. Мулкка эгалик қилишнинг юридик ҳуқуқи бериб юборилганига қарамай, сотувчида эгалик қилиш риски ва рағбатлантиришлар сақланиб қолган ҳолларда, битим молиявий шартнома деб ҳисобланади ва даромад олишга олиб келмайди.

6. Қайта сотишни амалга оширувчи дистрибьюторлар, дилерлар ва шунга ўхшаш воситачилар орқали сотиш.

Бундай сотувлардан даромад одатда эгалик қилиш таваккалчилиги ва манфаатдорлиги бериб юборилганда тан олинади. Лекин, харидор вакил сифатида фаолият кўрсатса, сотув консигнацион сотув сифатида қаралади.

7. Даврий нашрларга ва шунга ўхшаш маҳсулотларга обуна бўлиш.

Мавжуд нашрлар ҳар бир даврда ўзининг нархини сақлаб қолса, даромад ушбу нашрларни жўнатилган давр мобайнида тўғри чизиқли усул асосида тан олинади. Агар нашрлар турли ҳисобот

даврида турли нархларда бўлса, унда даромад жўнатилган наشرлар қийматини сотилиш нархининг умумий суммасига киритилган товарлар барча бирлигининг умумий баҳоланган қийматига нисбати бўйича тан олинади.

8. Бўлиб-бўлиб тўлаш шарти билан сотиш. Бунда товарларнинг қиймати бўлиб-бўлиб тўланадиган тўловлар билан тўланади.

Сотиш нархига тааллуқли бўлган даромадлар, фоизлардан ташқари сотиш санасида тан олинади. Сотиш нархи киритилган фоиз ставкаси бўйича олинishi керак бўлган тўловларни дисконтлаш асосида аниқланади. Фоизлар эса киритилган фоиз ставкасини ҳисобга олувчи вақтга доир мутаносиблик асосида уларнинг олинishiга қараб даромад сифатида тан олинади.

9. Кўчмас мулкни сотиш.

Даромад одатда мулкка эгалик қилиш юридик ҳуқуқи харидорга ўтганда тан олинади. Лекин, баъзи ҳолларда юридик қоидаларга мувофиқ мулкдаги улушли фоиз харидорга мулкка бўлган юридик ҳуқуқ ўтгунга қадар берилиши мумкин ва шунинг учун эгалик қилиш таваккалчилиги ва манфаатдорлиги ҳам шу жараёнда берилади. Бундай ҳолларда сотувчи томонидан шартномани тугаллаш бўйича кўп ҳаракатлар қўллаш керак эмаслиги шарти билан даромадни тан олиш мақсадга мувофиқ бўлади. Ҳар қандай ҳолда ҳам, сотувчи мулкка эгалик қилиш улуши ва/ёки юридик ҳуқуқини берганидан кейин ҳар қандай хатти-ҳаракатлар қўллашга мажбур бўлса, даромад ушбу ҳаракатлар содир этиб бўлингандан

сўнг тан олинади. Бунга қурилиши тугалланмаган бино ёки ҳар қандай бошқа иншоот мисол бўла олади.

Баъзи ҳолларда кўчмас мулк сотувчининг иштирок этиши шарт билан ҳамда таваккалчилик ва манфаатдорлик берилмаган ҳолда сотилиши мумкин. Масалан, опцион пут ва кол (сотиб олиш ва сотиш) келишувини ўз ичига олган сотиш ва қайта сотиб олиш тўғрисидаги келишув ҳамда сотувчи маълум муддат давомида мулкка эгалик қилиш ҳуқуқини кафолатлайдиган ёки харидорнинг қўшган сармоясини маълум муддат мобайнида даромадли бўлишини кафолатлайдиган келишувлар. Бундай ҳолларда сотувчининг давом этаётган иштирокининг моҳияти ва даражаси битимни қандай ҳисобга олишни белгилайди. Уни сотиш сифатида ёки молиялаш, лизинг сифатида ёхуд фойдани тақсимлаш тўғрисидаги ҳар қандай бошқа келишув сифатида ҳисобга олиш мумкин. Агар битим сотиш сифатида ҳисобга олинса, унда сотувчининг давом этаётган иштироки даромадни тан олишни кечиктириши мумкин.

Сотувчи тўлов маблағларини ва харидорда тўловларни яқунлаши бўйича мажбурияти борлигини ҳам ҳисобга олиши керак. Масалан, бошланғич тўловлар ёки харидор томонидан давом эттирилаётган тўловларни ҳисобга олган ҳолда умумий олинган тўловлар харидорнинг тўловларни тўлаш мажбуриятлари бўйича етарли далил бўла олмайди, даромад фақат ҳақиқатда олинган пул маблағлари миқдорида тан олинади.

Хизматлар кўрсатиш (ишлар бажариш)

10. Ўрнатиш учун тўлов.

Монтаж (ўрнатиш) учун тўлов ўрнатишнинг тугаллаш босқичи кўрсатилганда тан олинади.

11. Хизматлар учун тўловлар маҳсулот нархига киритилади.

Маҳсулотларни сотиш нархи ўз ичига сотишдан кейинги хизматлар (масалан, дастурий таъминот сотилганда сотишдан кейинги хизмат кўрсатишлар, маҳсулот сифатини оширишни таъминлаш) учун маълум суммани ҳам киритган бўлса, ушбу сумма келгуси даврга ўтказилади ва хизматлар кўрсатилган даврда даромад сифатида тан олинади.

12. Реклама ҳақи.

Оммавий ахборот воситаси томонидан воситачилик ҳақи омма олдида тегишли реклама ёки реклама ролиги чиқарилганда тан олинади. Ишлаб чиқариш воситачилик ҳақи лойиҳани тугаллаш даражаси кўрсатилганда тан олинади.

13. Суғурта агентликларининг воситачилик ҳақи.

Суғурта агентлиги томонидан олинган ёки олиниши керак бўлган воситачилик ҳақи, агент томонидан кейинчалик хизмат кўрсатиш талаб этилмаса, агент томонидан суғурта полиси кучга кирган ёки тикланган кунидан кейин даромад деб тан олинади. Бироқ, агентдан полис амалда бўлган муддатда кейинчалик хизмат кўрсатиш талаб қилиниши эҳтимоли мавжуд бўлса, воситачилик ҳақ ёки унинг қисми кечиктирилади ва полис кучга эга бўлган давр мобайнида даромад сифатида тан олинади.

14. Молиявий хизматлар учун тўлов.

Молиявий хизматлар учун даромадни тан олиш маълум миқдорда тўлов белгиланган молиявий хизматларни кўрсатиш мақсадига ва у билан боғлиқ бўлган ҳар бир молиявий инструментни ҳисобга олиш асосларига боғлиқ. Молиявий хизматлар учун тўловлар тавсифи кўрсатилаётган хизматларнинг моҳияти ва асосини акс эттирмаслиги мумкин. Шунинг учун молиявий инструментнинг реал даромадининг ажралмас қисми бўлган тўловни хизмат кўрсатишдан кейин ишлаб топилган тўлов ва маълум ҳаракатларни бажарганлик учун тўловдан ажрата олиш муҳимдир.

(а) Молиявий инструмент реал даромадининг ажралмас қисми бўлган тўлов.

Бундай турдаги тўлов одатда реал даромадга тузатиш сифатида қаралади. Лекин, молиявий инструментни бошланғич қиймати тан олингандан кейинги жорий нархларда ўлчаш зарур бўлганда, тўлов даромад сифатида акс эттирилади.

(1) Хўжалик юритувчи субъект томонидан инвестиция сифатида сақланадиган молиявий инструментни яратиш ёки харид қилиш билан боғлиқ хўжалик юритувчи субъект томонидан олинган тўлов.

Ушбу тўлов қарз олувчининг молиявий ҳолатини баҳолаш, қимматли қоғозлар бўйича кафолат, гаров ва бошқа келишувларни, инструмент шартларини муҳокама қилиш, ҳужжатларни тайёрлаш ва расмийлаштириш ва битимни тугаллаш каби фаолиятлар учун тўловлар тўлашни ўз ичига олади. Бу тўлов ташкил этилиб давом эттирилаётган

қатнашувнинг ажралмас қисми ҳисобланади, натижада молиявий инструмент келиб чиқади ва тегишли тўғридан-тўғри харажатлар билан бирга кечиктирилади ва реал даромадларга тузатишлар сифатида тан олинади.

(2) Ссудалар бериш ёки сотиб олиш учун хўжалик юритувчи субъект томонидан олинган қабул қилинган мажбуриятлар билан боғлиқ бўлган хизматлари учун тўлов.

Агар субъектнинг маълум кредит шартномасини тузиши эҳтимоли мавжуд бўлса, қабул қилинган мажбуриятлар учун олинган тўлов молиявий инструментни сотиб олишда давом этаётган иштироки учун компенсация ҳисобланади ва тегишли тўғридан-тўғри харажатлар билан бирга кечиктирилади ва реал даромадларга тузатишлар сифатида тан олинади. Агар мажбуриятнинг муддати ўтган бўлса ва хўжалик юритувчи субъект ссудалар тақдим этмаган бўлса, унда тўлов шартномасининг муддати тугаши билан даромад сифатида тан олинади.

(в) Кўрсатилган хизматлар учун ишлаб топилган тўлов.

(1) Ссудалар учун хизмат кўрсатишда ундириладиган тўлов.

Хўжалик юритувчи субъект томонидан ссуда учун хизмат қилишда ундириладиган тўлов хизматлар кўрсатиб борилишига қараб даромад сифатида тан олинади. Агар хўжалик юритувчи субъект ссуда берса, лекин ушбу ссуда билан хизмат кўрсатиш учун одатда шундай хизмат тури учун ундириладиган тўловга нисбатан бирмунча арзон тўловни сақлаб қолса, унда

берилган ссуда қийматининг бир қисми кечиктирилади ва хизматлар кўрсатиб борилишига қараб тан олинади.

(2) Ссудалар бериш ёки олиш бўйича мажбуриятни қабул қилганлик учун тўлов.

Агар кредит шартномасини тузишнинг кичик эҳтимоли мавжуд бўлса, мажбурият учун тўлов мажбурият амалда бўлган муддат мобайнида вақтга доир мутаносиблик усули асосида умумхўжалик фаолиятдан олинган даромад сифатида тан олинади.

(с) Оддий фаолиятдан аҳамиятлироқ бўлган маълум ҳаракатларни бажариш натижасида келиб чиқадиган тўлов.

Тўлов қуйида келтирилган мисолларда кўрсатилганидек маълум ҳаракатларни бажариш натижасида даромад сифатида тан олинади:

(1) Мижозга акцияларни тақсим қилгани учун воситачилик ҳақи.

Воситачилик ҳақи акциялар тақсимланганда даромад сифатида тан олинади.

(2) Ссудаларни қарздор ва инвестор орасида жойлаштирганлик учун мукофотлаш.

Мукофотлаш ссудалар ташкил қилингандан сўнг даромад сифатида тан олинади.

(3) Синдикатлаштирилган кредит учун тўлов.

Маълум ҳаракат тугаши билан келиб чиқадиган тўлов билан фаолиятнинг келгуси натижаларига ёки таваккалчилик сақлаб қолинганлигига тегишли бўлган тўловни фарқлай олиш керак. Кредитни ташкил қилувчи ва ўзи учун ссуда пакетининг ҳеч қандай қисмини сақлаб қолмайдиган (ёки бошқа

иштирокчилар каби қиёсий таваккалчиликлар учун реал даромаднинг бир қисмини сақлаб қолувчи) хўжалик юритувчи субъект томонидан синдикатлаштирилган кредит учун тўлов синдикатлаштирилган кредитга хизмат кўрсатиш учун қоплаш ҳисобланади. Тўловнинг бундай тури синдикатлаштириш тугалланиши кўра даромад сифатида тан олинади.

Лекин, агар хўжалик юритувчи субъект — синдикатлаштириш иштирокчиси синдикатлаштиришнинг бошқа иштирокчилари оладиган даромадга нисбатан кам бўлган қиёсий таваккалчилик учун реал даромад олган ҳолда ссуда пакетининг маълум бир қисмини сақлаб қолса, унда синдикатлаштириш учун олинган тўловларнинг бир қисми сақлаб қолинган таваккалчилик билан ўзаро муносабатда бўлади. Тўловларнинг тегишли қисми кечиктирилади ва 14(а)-бандда кўрсатилганидек инвестициядан олинadиган реал даромадга тузатишлар киритиш шаклида даромад сифатида тан олинади. Аксинча, хўжалик юритувчи субъект — синдикатлаштириш иштирокчиси синдикатлаштиришнинг бошқа иштирокчилари томонидан ишлаб топилган даромадга нисбатан жуда юқори бўлган таваккалчиликнинг қиёсий даражаси билан реал даромад олган ҳолда ссуда пакетининг маълум бир қисмини сақлаб қолса, унда реал даромаднинг бир қисми синдикатлаштирилган кредит учун тўлов билан ўзаро муносабатда бўлади.

Реал	даромаднинг	тегишли	қисми
синдикатлаштириш	тугаши		билан

синдикатлаштирилган кредит учун тўловларнинг бир қисми сифатида тан олинади.

15. Абонемент йиғимлари.

Санъаткорларнинг чиқишлари, банкетлар ва бошқа алоҳида ҳоллардан тушум бундай тадбирлар рўй берганда даромад сифатида тан олинади. Қатор тадбирларга чипталар (обуналар) сотилганда, тўлов ҳар бир тадбирда кўрсатилган хизмат ҳажмидан келиб чиққан асосда ҳар бир тадбир ўртасида тақсимланади.

16. Ўқитиш учун тўлов.

Даромад ўқитиш даври мобайнида тан олинади.

17. Бошланғич, аъзоликка қабул қилиш ва аъзолик бадаллари.

Даромадни тан олиш кўрсатиладиган хизматларнинг тавсифига боғлиқ. Агар бадаллик тўловлари фақат аъзоликни назарда тутса ва барча бошқа хизматлар ёки маҳсулотлар учун алоҳида тўланса ёхуд алоҳида йиллик обуна бўлиш мавжуд бўлса, бадаллар уларни олишда аҳамиятли ноаниқликлар бўлмаганда даромад сифатида тан олинади. Агар бадаллар аъзоларга турли хизматлар кўрсатилиши ёки аъзолик даври мобайнида нашр қилиш ҳуқуқини берса ёхуд аъзо бўлмаганларга сотилаётган товарлар ва кўрсатилаётган хизматлар учун ундириладиган тўловларга нисбатан пастроқ нархларда тўлаш ҳуқуқини берса, улар бериладиган чегирмаларнинг келиб тушиш вақти, моҳияти ва қийматини акс эттириш асосида тан олинади.

18. Франшиза учун тўлов.

Франшиза учун тўлов бошланғич ва кейинги хизматлар, асбоб-ускуналар ва бошқа моддий

активлар ва ноу-хау таъминотини қоплаши мумкин. Мос равишда франшиза учун тўлов унинг ундирилиш мақсадини акс эттириши асосида даромад сифатида тан олинади. Қуйида франшиза учун тўловларнинг тегишли усуллари келтирилган:

(а) Асбоб-ускуналар ва бошқа моддий активлар билан таъминлаш.

Жорий нархларда сотилган активларнинг қийматига асосланган сумма барча товар етказиб берилганда ёки мулкка эгалик ҳуқуқи берилганда даромад сифатида тан олинади.

(в) Дастлабки ва кейинги хизматлар кўрсатиш.

Давомий хизмат кўрсатиш учун тўловлар, улар дастлабки тўловларнинг бир қисми ёки алоҳида тўлов сифатида тан олинишидан қатъи назар, хизмат кўрсатилишига қараб даромад сифатида тан олинади. Агар алоҳида тўлов мувофиқ бўлган фойда билан бирга давом эттирилаётган хизматни қопламаса, давом этаётган хизматлар харажатларини қоплаш ва улар бўйича тегишли фойдани таъминлаш учун етарли бўлган бошланғич тўловларнинг бир қисми кечиктирилади ва хизмат кўрсатилишига қараб даромад сифатида тан олинади.

Франшиза бўйича келишув франшиза тақдим этувчи компанияни бошқаларга қараганда пастроқ нархда ёки бундай сотувлардан тегишли фойда бермайдиган нархларда асбоб-ускуналар, захиралар ёки бошқа моддий активлар билан таъминлашни назарда тутди. Бундай ҳолларда бошланғич тўловларнинг баҳоланган харажатларни қоплаш ва ушбу сотувлардан маълум даромад олиш учун етарли

бўлган қисми кечиктирилади ва франшизани олувчига товар сотиладиган муддат ичида тан олинади. Бошланғич тўловларнинг қолдиғи франшиза тақдим этувчи шахсдан талаб қилинадиган барча бошланғич ва бошқа мажбуриятларни (жойни танлашда ёрдам кўрсатиш, ходимларни ўқитиш, молиялаш ва реклама каби) бажариш тугалланганда тан олинади.

Минтақавий франшизага нисбатан келишув бўйича қабул қилинган бошланғич хизматлар ва бошқа мажбуриятлар ушбу жойларда жойлашган қатор айрим корхоналарга боғлиқ бўлиши мумкин. Ушбу ҳолда ушбу хизматларга тегишли тўлов дастлабки кўрсатилган хизматлар асосий ҳажмининг савдо корхоналарининг сонига мутаносиб равишда даромад сифатида тан олинади.

Агар бошланғич тўлов узоқ муддат давомида ундирилса ва тўлиқ ундирилиши бўйича аҳамиятли бўлган ноаниқлик бўлса, унда тўлов (даромад) пул маблағларини қисман келиб тушишига қараб тан олинади.

(с) Франшизани узайтирганлик учун тўлов.

Келишув амалда бўлган даврда тақдим этилган келишув билан таъминланган узайтириш ҳуқуқидан фойдаланганлик учун ёки бошқа хизматлар учун ундириладиган тўлов хизмат кўрсатилишига ёки ҳуқуқдан фойдаланишга қараб даромад сифатида тан олинади.

(d) Вакиллик шартномаси бўйича амалга ошириладиган операциялар.

Операциялар франшиза тақдим этувчи компания ва олувчи компания ўртасида содир бўлиши мумкин.

Унда франшиза тақдим этувчи компания моҳиятига кўра олувчи компания учун вакил сифатида иштирок этади. Масалан, франшиза тақдим этувчи компания канцелярия молларини буюриши ва уларни олувчи компанияга ўзи учун ҳеч қандай фойдасиз етказиб беришни ташкил этиши мумкин. Бундай битим даромад олишга олиб келмайди.

19. Истеъмол дастурий таъминотини такомиллаштириш учун тўлов.

Истеъмол дастурий таъминотини ишлаб чиққанлик учун тўлов дастурий таъминот етказиб берилгандан сўнг унга техник хизмат кўрсатиш билан боғлиқ бўлган хизматларни тугаллаш босқичи ва ишлаб чиқишни тугаллаш босқичи кўрсатган ҳолда даромад сифатида тан олинади.

Фоизлар, роялти ва дивидендлар

20. Лицензия ва роялти учун тўлов.

Субъектнинг активларидан (савдо маркалари, патентлар, дастурий таъминот, мусиқа асарлари, ёзувларнинг асли ва бадий фильмларга муаллифлик ҳуқуқи каби) фойдаланганлик учун тўланадиган лицензия ва роялти учун тўлов одатда битимнинг мазмуни ва шартларига мувофиқ тан олинади. Амалиёт нуқтаи назаридан уни битим амалда бўлган муддат мобайнида, масалан, лицензия эгаси маълум бир технологиядан маълум давр мобайнида фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлганда, тўғри чизиқли усул бўйича амалга ошириш мумкин.

Қатъий тўлов ёки лицензиарга мазкур ҳуқуқлардан эркин фойдаланиш имконини берадиган, лицензиат эса бажарилмаган ҳеч қандай мажбуриятга

эга бўлмаган, лекин, бекор қилинмаган шартнома бўйича қопланмаган кафолат учун ҳуқуқни бериш моҳиятан сотиш ҳисобланади. Лицензия тақдим этувчида етказиб бериш амалга оширилгандан сўнг ҳеч қандай мажбурият бўлмаганда дастурий таъминотдан фойдаланиш учун лицензия битими бунга мисол бўла олади. Бошқа мисол — бадий фильмни бозорларда намойиш этиш ҳуқуқининг берилиши, унда лицензиат дистрибьюторларни назорат қилолмайди ва кейинги касса даромадлари олишни кутмайди. Бундай ҳолда даромад сотиш пайтида тан олинади.

Баъзи бир ҳолларда лицензия ёки роялти тўловларини олиш ёки олмаслик келгусида бўладиган ҳодисаларга боғлиқ бўлади. Бундай ҳолларда даромад тўловлар ёки роялтини олиш имконияти бўлганда, одатда ҳодиса содир бўлгандан кейин тан олинади.